

**ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ
19^{ος} ΑΙΩΝΑΣ
2^ο ΜΕΡΟΣ**

Διονύσιος Τσόκος

(1820, Ζάκυνθος -1862, Αθήνα)

Σπούδασε ζωγραφική στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Βενετίας με καθηγητή τον Lodovico Lipparini. Κατά τη διάρκεια των σπουδών του έλαβε δύο φορές μέρος σε εκθέσεις στη Βενετία (1845 και 1846). Το 1847 επέστρεψε στην Ελλάδα και το 1856 διορίστηκε καθηγητής σχεδίου και ζωγραφικής στο Αρσάκειο.

Έχοντας μεγαλώσει με το ιδεώδες της ελευθερίας και επηρεασμένος από το έργο του δασκάλου του, ζωγράφισε ιστορικά θέματα εμπνευσμένα από την Επανάσταση, που χαρακτηρίζονται από μία συναισθηματική φόρτιση. Από το 1850 άρχισε παράλληλα να φιλοτεχνεί προσωπογραφίες προσωπικοτήτων, συγγενών του, καθώς και καθηγητών του Πανεπιστημίου Αθηνών για τη διακόσμηση της αίθουσας τελετών, στις οποίες επικρατεί ένα περισσότερο ακαδημαϊκό ύφος, χωρίς να λείπουν και στοιχεία της επτανησιακής ζωγραφικής. Προς το τέλος της ζωής του ανέλαβε, μετά από παραγγελία της ελληνικής κυβέρνησης, να φιλοτεχνήσει τα πορτρέτα των αγωνιστών της Επανάστασης, πέθανε όμως πριν προλάβει να ολοκληρώσει το σύνολο του έργου. Τα έργα αυτά βρίσκονται σήμερα στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, ενώ τα προσχέδιά τους στη συλλογή Κουτλίδη και στο Μουσείο Μπενάκη.

Διονύσιος Τσόκος

Πανηγυρική έλευση του Όθωνα και Αμαλίας στην Αθήνα, λάδι σε μουσαμά , 37 x 51 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Διονύσιος Τσόκος

Ο θάνατος του Μάρκου Μπότσαρη, π. 1844-1847, λάδι σε μουσαμά, 60 x 80 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Διονύσιος Τσόκος

Ο Όρκος, 1849, λάδι σε ξύλο, 24x31 εκ., Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

Διονύσιος Τσόκος

*Ο Κολοκοτρώνης ορκίζει τον γιο του, λάδι σε μουσαμά , 27 x 31 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου*

Διονύσιος Τσόκος

Ο αποχαιρετισμός του καπετάνιου, λάδι σε μουσαμά, 23 x 31 εκ., Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Διονύσιος Τσόκος

Βάπτιση σε εκκλησία της Ζακύνθου, π. 1855, λάδι σε μουσαμά επικολλημένο σε ξύλο, 58 x 72 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Διονύσιος Τσόκος

Προσωπογραφία κυρίας, 1851,
λάδι σε μουσαμά, 81 x 65 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Διονύσιος Τσόκος

Προσωπογραφία κυρίας, π. 1860
λάδι σε μουσαμά, 71 x 55,5 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Διονύσιος Τσόκος

*Προσωπογραφία Αθανασίου Λιδωρίκη, 1855,
λάδι σε μουσαμά, 85,5 x 62 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου*

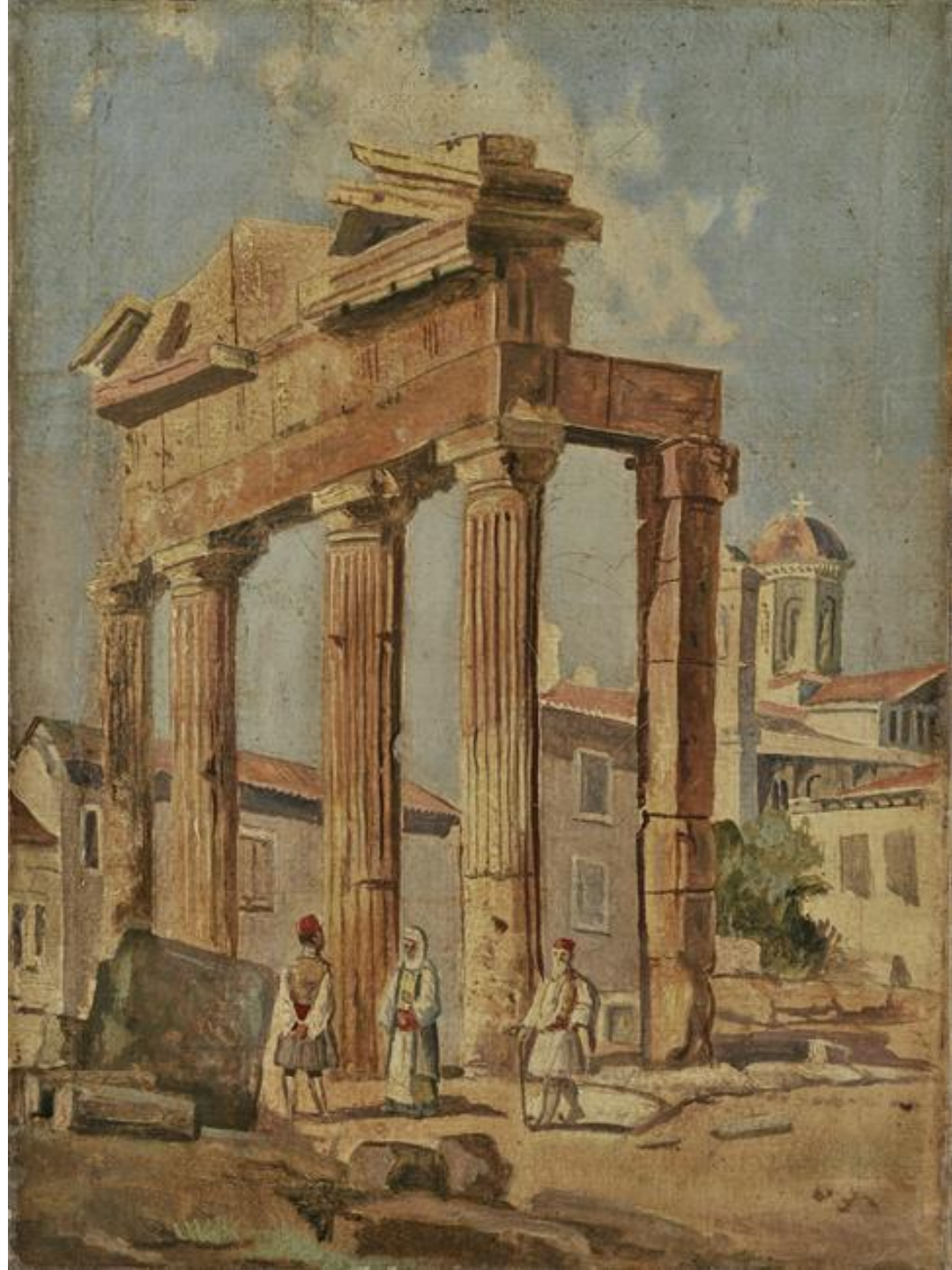
Διονύσιος Τσόκος

*Γεώργιος Καραϊσκάκης
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο*

Διονύσιος Τσόκος

*Το δυτικό πρόπυλο
της ρωμαϊκής αγοράς Αθηνών
και οι Άγιοι Απόστολοι στο βάθος*
π. 1850-1860,
λάδι σε μουσαμά, 30 x 22 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Διονύσιος Τσόκος

Αγόρι που οδηγεί τυφλό, 1849,
λάδι σε μουσαμά, 37 x 32 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Διονύσιος Τσόκος

Μικρός οδηγεί τυφλό αγωνιστή, π. 1860,
λάδι σε χαρτόνι, 31 x 23 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Διονύσιος Τσόκος

Γέρος τσοπάνος

1858, λάδι σε ξύλο, 42 x 26 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Διονύσιος Τσόκος

*Γέρος αγωνιστής που παίζει λύρα, 1858, λάδι σε χαρτί, 29 x 40 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου*

Διονύσιος Τσόκος

Η δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια στο Ναύπλιο, 1849-50, λάδι σε μουσαμά, 70x100 εκ., Μουσείο Μπενάκη

Διονύσιος Τσόκος

Η δολοφονία του Ιωάννη Καποδίστρια στο Ναύπλιο, Ελληνική Κοινότητα Τεργέστης

Νικόλαος Κουνελάκης (1829 Χανιά -1869 Κάιρο)

Σε μικρή ηλικία κατέφυγε με την οικογένειά του στην Οδησό λόγω των διώξεων από τους Τούρκους και στη συνέχεια στην Πετρούπολη, μεγάλο καλλιτεχνικό κέντρο της εποχής, όπου γράφτηκε στην Ακαδημία Καλών Τεχνών. Το 1857 ταξίδεψε στη Ρώμη και τη Βενετία για να γνωρίσει τους μεγάλους ζωγράφους της Αναγέννησης και εγκαταστάθηκε τελικά στη Φλωρεντία, όπου έμεινε και εργάστηκε ως το 1867. Εκεί γνώρισε και παντρεύτηκε τη Ζωή Καμπάνη, η οποία όμως πέθανε ένα χρόνο μετά το γάμο τους από φυματίωση. Έχοντας προσβληθεί και ο ίδιος από την ασθένεια, αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη Φλωρεντία και να κατευθυνθεί στην Αίγυπτο, που είχε θερμότερο κλίμα. Στη διάρκεια του ταξιδιού του πέρασε από την Αθήνα και επισκέφθηκε την Ακρόπολη. Το όνομά του πάντως αναφέρεται για πρώτη φορά το 1878 στο περιοδικό *Εστία*, σύμφωνα με το οποίο η πεθερά του, Ευφημία Καμπάνη, δώρισε επτά έργα του στην Πινακοθήκη του Σχολείου των Τεχνών. Εντούτοις, το ελληνικό κοινό ήρθε πολύ αργότερα σε επαφή με το έργο του, στην έκθεση της Εταιρείας Φιλόμουσων το 1895. Έργα του παρουσιάστηκαν επίσης στην έκθεση της Εταιρείας Φιλοτέχνων το 1900, ενώ το 1915 η Εθνική Πινακοθήκη εξέθεσε στο Ζάππειο την *Οικογένεια του ζωγράφου*. Το έργο αυτό παρουσιάστηκε επίσης στην έκθεση του Συνδέσμου Ελλήνων Καλλιτεχνών το 1917, καθώς και σε όλες τις εκθέσεις που οργάνωσε η Πινακοθήκη στο Ζάππειο. Το 1908 ο Κίμων Μιχαηλίδης δημοσίευσε εκτενές άρθρο για τον καλλιτέχνη στο περιοδικό *Παναθήναια*, ενώ φαίνεται ότι ήταν αναγνωρισμένος και στη Φλωρεντία, αφού μία αυτοπροσωπογραφία του βρίσκεται στην Πινακοθήκη Uffizi, αλλά και ένα κεφάλι γριάς στο Museo Civico της Πάντοβα.

Η ζωγραφική του Κουνελάκη περιλαμβάνει προσωπογραφίες, θρησκευτικά θέματα και σκηνές από τη μυθολογία. Έχοντας γνωρίσει την τέχνη της Αναγέννησης, αλλά και το έργο των γάλλων κλασικιστών του τέλους του 18ου και των αρχών του 19ου αιώνα, συνδυάζει την αναγεννησιακή κλασική δομή, το μέτρο και την αρμονία με το άψογο σχέδιο και τη μελαγχολική απόδοση των μορφών της γαλλικής τέχνης, ενώ στην απεικόνιση των μυθολογικών σκηνών καθοριστικό ρόλο φαίνεται ότι έπαιξε η γνωριμία του με το έργο του Dominique Ingres.

Νικόλαος Κουνελάκης

Αυτοπροσωπογραφία

π. 1860-1862, λάδι σε μουσαμά,
47 x 37 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικόλαος Κουνελάκης

Προσωπογραφία Ζωής Καμπάνη

π. 1862

λάδι σε μουσαμά, 78 x 62 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-

Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικόλαος Κουνελάκης

*Η οικογένεια του καλλιτέχνη
Αλληγορία
των Ελευθέρων Τεχνών, 1864-1865
λάδι σε μουσαμά, 94 x 73 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου*

Νικόλαος Κουνελάκης

Ο οβολός της χήρας
λάδι σε μουσαμά, 94 x 73 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικόλαος Κουνελάκης

Γυναίκα που γδύνεται
πριν το 1858
λάδι σε μουσαμά, 63 x 52 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικόλαος Κουνελάκης

*Η Ανδρομέδα
δεμένη στους βράχους*
λάδι σε μουσαμά, 94 x 73 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικόλαος Κουνελάκης

Ιουδήθ και Ολοφέρνης

π. 1865-1867

λάδι σε μουσαμά, 182 x 148 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-

Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικόλαος Κουνελάκης

*Η ανάσταση της κόρης του Ιαείρου, λάδι σε μουσαμά, 115 x 153,5 εκ.,
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου*

Νικόλαος Κουνελάκης

Ο γέρος και ο θάνατος, π. 1855,
λάδι σε μουσαμά, 94x74 εκ.,
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου
Σούτσου

Ιωάννης Ζαχαρίας

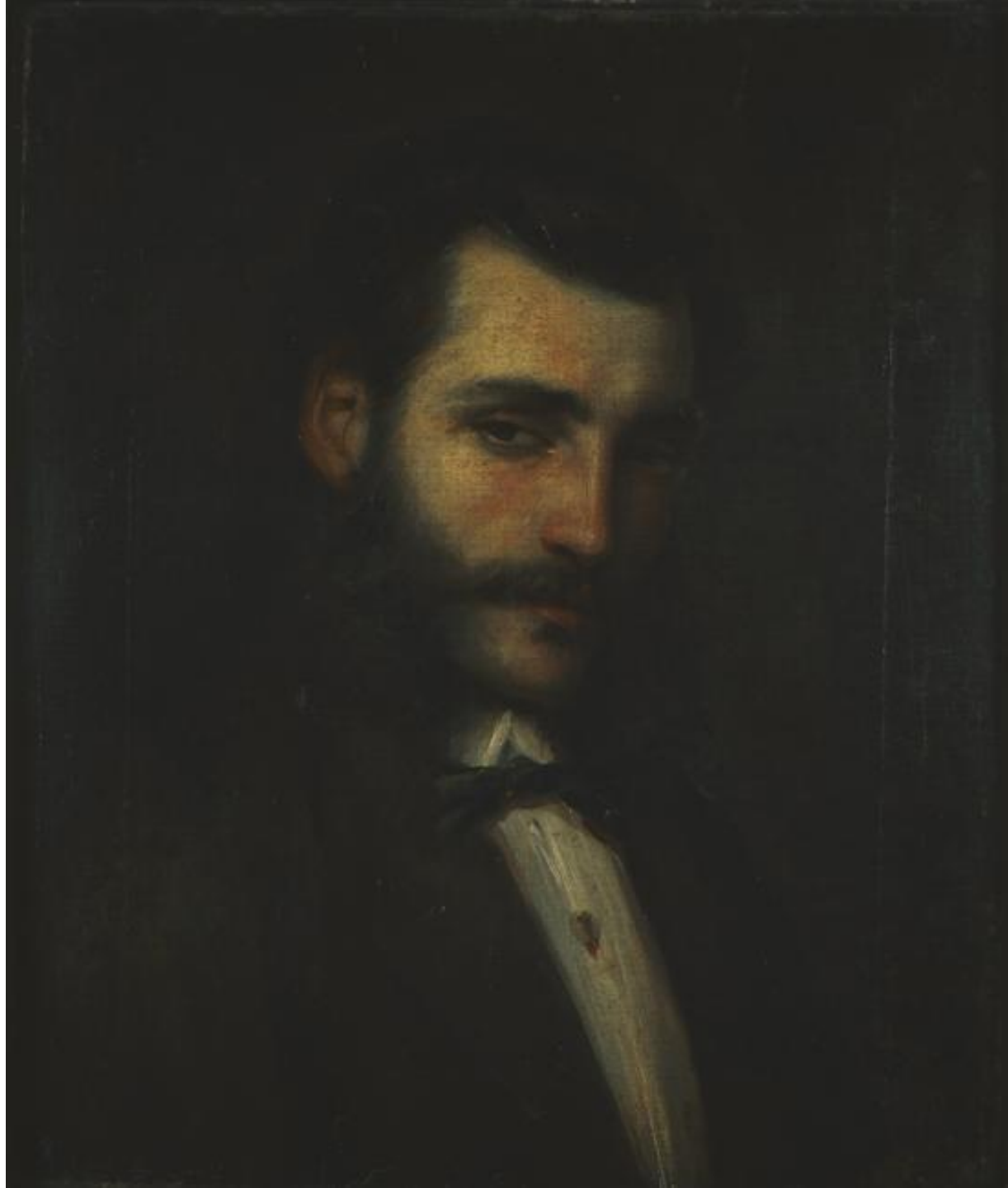
(1845, Αθήνα-; Κέρκυρα)

Το 1859 σπούδαζε στο Σχολείον των Τεχνών, όπου τιμήθηκε με το β' βραβείο. Αποφοίτησε το 1866 και τον επόμενο χρόνο συνέχισε τις σπουδές του στην Ακαδημία του Μονάχου κοντά στον Karl von Piloty ο οποίος, εκτιμώντας το ταλέντο του, πρότεινε να του χορηγηθεί υποτροφία. Το 1873 έλαβε μέρος στη Διεθνή Έκθεση της Βιέννης, η εκδήλωση όμως ψυχασθένειας διέκοψε πολύ νωρίς την καλλιτεχνική του πορεία. Πέθανε στο Ψυχιατρείο της Κέρκυρας, αλλά η ακριβής χρονολογία του θανάτου του δεν είναι γνωστή.

Το έργο του, περιορισμένο σε αριθμό, περιλαμβάνει προσωπογραφίες και ηθογραφικές σκηνές, που αποδίδει με ιδιαίτερη ευαισθησία και δύναμη τεχνικής.

Προσωπογραφία άνδρα, 1866, λάδι σε μουσαμά, 50x42,5 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Ιωάννης Ζαχαρίας

Νέος καλλιτέχνης, 1868,
λάδι σε μουσαμά, 64 x 46 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Αριστείδης Οικονόμος

(1823, Βιέννη -1887, Αθήνα)

Μέλος της ελληνικής ομογένειας, σπούδασε ζωγραφική αρχικά στη Βιέννη και στη συνέχεια στην Ακαδημία της Βενετίας. Το 1873 πήρε μέρος στη Διεθνή Έκθεση της Βιέννης, όπου και διακρίθηκε, και το 1878 συμμετείχε με δύο έργα στην Παγκόσμια Έκθεση του Παρισιού. Το 1882, όντας στη Βιέννη, δώρισε μία *Παναγία* ιταλού ζωγράφου στη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας. Ήταν μέλος της κριτικής επιτροπής του διαγωνισμού που προκήρυξε το 1883 το Πανεπιστήμιο Αθηνών για την κατασκευή του ανδριάντα του Γλάδσωνα και την ίδια χρονιά, κατόπιν παραγγελίας, ζωγράφησε για το Πανεπιστήμιο την *Προσωπογραφία του καθηγητή Π. Γρηγοριάδη*.

Ζωγράφος των πρώτων μετεπαναστατικών χρόνων, φιλοτέχνησε κατά κύριο λόγο προσωπογραφίες, ακολουθώντας ακαδημαϊκά πρότυπα, ενώ εκτέλεσε και αντίγραφα έργων ιταλών δημιουργών.

Προσωπογραφία ευγενούς κυρίας, 1857, λάδι σε μουσαμά, 92 x 71 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Αριστείδης Οικονόμος

Προσωπογραφία κυρίας, 1849, λάδι σε μουσαμά, 68 x 55,5 εκ.

Ασία, λάδι σε μουσαμά, 63 x 50 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Αριστείδης Οικονόμος

Κεφάλι Άραβα, 1846,
λάδι σε μουσαμά, 52 x 41 εκ.

Ο Αρχαιολόγος, 1860,
λάδι σε μουσαμά, 151 x 121 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Αριστείδης Οικονόμος

Κακές ειδήσεις, λάδι σε μουσαμά, 45 x 36 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικόλαος Ξυδιάς-Τυπάλδος

(1828, Ληξούρι Κεφαλονιάς -1909, Αθήνα)

Σπούδασε ζωγραφική αρχικά στην Ιταλία (Βενετία ή Ρώμη), μετά το θάνατο όμως του αδελφού του πήγε στο Λονδίνο και το 1866 εγκαταστάθηκε στο Παρίσι, όπου ολοκλήρωσε τις σπουδές του στη Σχολή Καλών Τεχνών.

Παραμένοντας στη γαλλική πρωτεύουσα τριάντα χρόνια, έκανε αξιόλογη καριέρα και ανέπτυξε πλούσια καλλιτεχνική δραστηριότητα, συμμετέχοντας σε πολλά παρισινά σαλόνια, στις Παγκόσμιες Εκθέσεις του Παρισιού το 1878 και το 1889, στη Διεθνή Έκθεση του Λονδίνου το 1862, καθώς και σε εκθέσεις στην Ελλάδα. Κατά τη διάρκεια της εκεί παραμονής του ταξίδεψε στην Ιταλία και τη Ρωσία, ενώ το 1899, καταβεβλημένος από το θάνατο της γυναίκας του, επέστρεψε στην Ελλάδα, όπου έζησε μόνος και αφανής σε ένα δωμάτιο ξενοδοχείου, εξακολουθώντας όμως να εργάζεται μέχρι το τέλος της ζωής του.

Ο Ξυδιάς, αν και έζησε στο Παρίσι σε μια περίοδο που πολλοί καλλιτέχνες στρέφονταν στον ιμπρεσιονισμό, παρέμεινε κατά βάση ακαδημαϊκός, χωρίς να αποτολμήσει ουσιαστικές αλλαγές. Ασχολήθηκε κυρίως με την προσωπογραφία, αλλά και με τη νεκρή φύση, τη μυθολογική και αλληγορική σκηνή και την ηθογραφία, ενώ το 1869, κατά παραγγελία της ελληνικής κοινότητας, φιλοτέχνησε τρεις εικόνες για το ναό του Αγίου Νικολάου στο Λίβερπουλ, στις οποίες είναι εμφανής η αφομοίωση των δυτικότερων στοιχείων που χαρακτηρίζουν τη ζωγραφική των Επτανήσων.

Νικόλαος Ξυδιάς-Τυπάλδος

Ο όρκος των Φιλικών, σχέδιο με λάδι,
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικόλαος Ξυδιάς-Τυπάλδος

Νύμφες του δάσους, λάδι σε χαρτί επικολλημένο σε χαρτόνι, 42x60 εκ.,
Συλλογή της Βουλής των Ελλήνων.

Νικόλαος Ξυδίας-Τυπάλδος

Κύριος με ζακέτα, λάδι σε μουσαμά, 65 x 40,5 εκ.

Προσωπογραφία γυναίκας, π. 1870

λάδι σε μουσαμά, 92 x 72,5 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικόλαος Ξυδιάς-Τυπάλδος

Ο γιος του καλλιτέχνη, 1870,
λάδι σε μουσαμά, 40 x 33 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικόλαος Ξυδιάς-Τυπάλδος

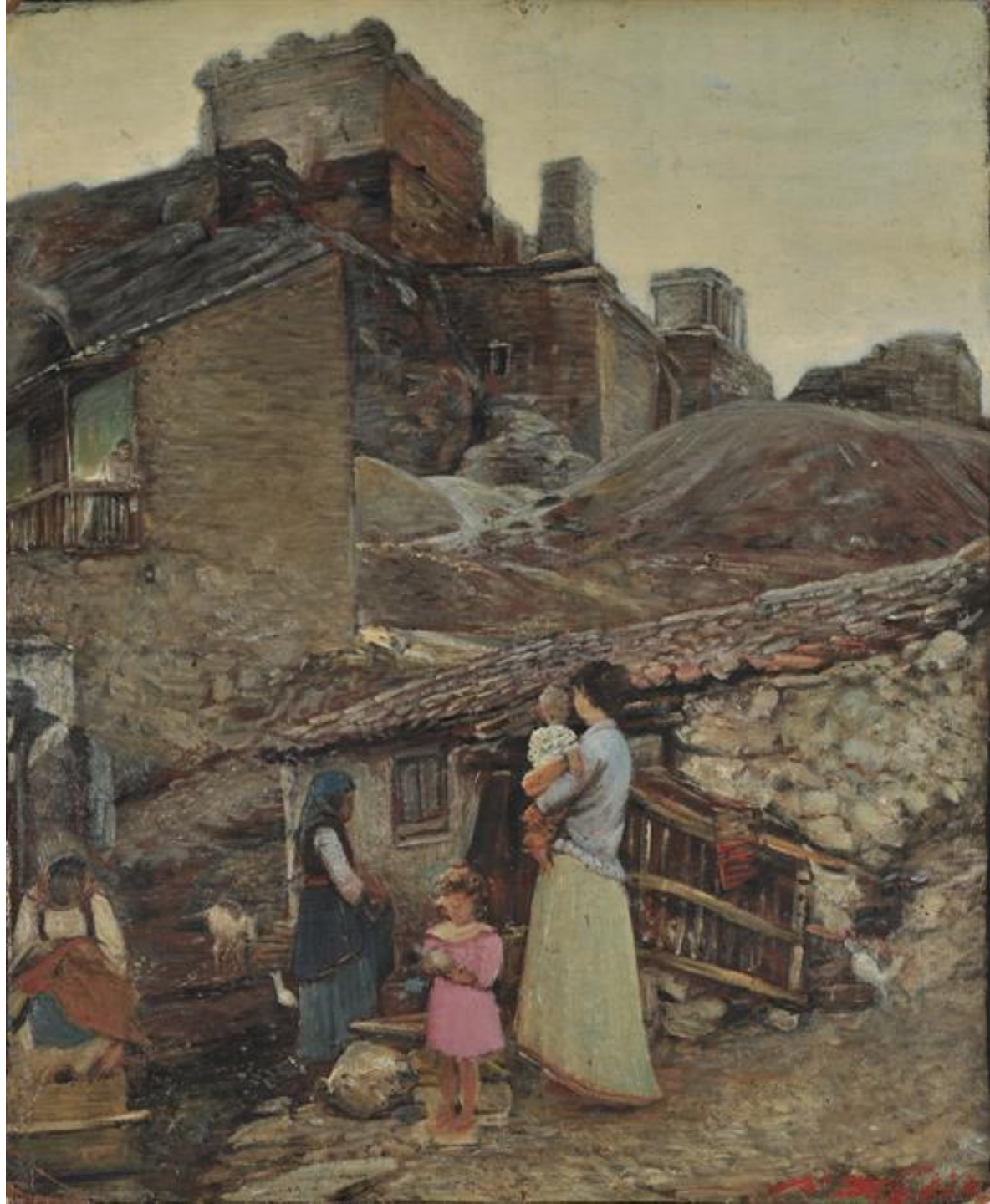
*Νεκρή φύση με πεπόνι και κανάτι, λάδι σε μουσαμά, 60 x 74 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου*

Νικόλαος Ξυδιάς-Τυπάλδος

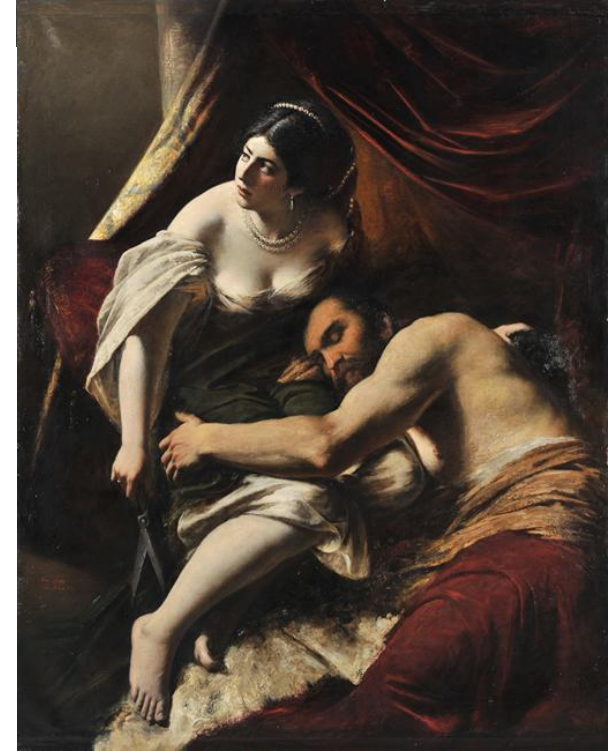
Τ' Αναφιώτικα, μετά το 1899,
λάδι σε χαρτόνι, 68 x 53 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Ιωάννης Δούκας (1841, Αργυρόκαστρο -1916, Αθήνα)

Σπούδασε ζωγραφική στο Σχολείο των Τεχνών, όπου γράφτηκε το 1859. Από το 1865 ως το 1868 συνέχισε τις σπουδές του στην Ακαδημία του Μονάχου, με δάσκαλο τον Karl von Piloty, και κατόπιν στο Παρίσι, κοντά στον Jean-Leon Gêrome. Παραμένοντας στο εξωτερικό ως το 1876, εργάστηκε στο Παρίσι, τη Μασσαλία και τη Βιέννη, όπου διακρίθηκε ως προσωπογράφος. Με την προσωπογραφία εξακολούθησε να ασχολείται συστηματικά και μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα, είναι δε ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους του είδους τον 19ο αιώνα, αποδίδοντας τους εικονιζόμενους με ρεαλιστική και συγχρόνως ψυχογραφική διάθεση. Η θεματογραφία του περιλαμβάνει επίσης ιστορικές, μυθολογικές, βιβλικές και αλληγορικές παραστάσεις, καθώς και αντιγραφές έργων ξένων ζωγράφων, κυρίως των Rubens, Rembrandt και A. Van Dyck, ενώ στην ορθόδοξη εκκλησία του Αγίου Νικολάου στο Λίβερπουλ έχει φιλοτεχνήσει μία εικόνα του Χριστού. Η εκθεσιακή του δραστηριότητα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων συμμετοχές στο παρισινό Σαλόν το 1869, στα Ολύμπια του 1870, όπου τιμήθηκε με αργυρό νομισματόσημο α' τάξεως, και του 1888, στη Διεθνή Έκθεση της Κρήτης, στις εκθέσεις της Οικίας Μελά (1881), του «Παρνασσού» (1885) και της «Εταιρείας Φιλοτέχνων» (1900-1901), ενώ συχνά παρουσιάζε έργα του σε προθήκες αθηναϊκών καταστημάτων.

Ιωάννης Δούκας

Ο κένταυρος Χείρων και ο Αχιλλέας,
π. 1873,

λάδι σε μουσαμά, 206 x 153 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Ιωάννης Δούκας

Σαμψών και Δαλιδά, 1873,
λάδι σε μουσαμά, 169 x 140 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Ιωάννης Δούκας

Η πρέσβειρα της Ελλάδας στο Παρίσι,
π. 1869, λάδι σε μουσαμά, 73 x 59 εκ.

Προσωπογραφία κυρίας, λάδι σε μουσαμά, 66 x 52 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-

Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Ιωάννης Δούκας

Προσωπογραφία κυρίας, λάδι σε μουσαμά, 80 x 63 εκ.

Προσωπογραφία αγοριού, λάδι σε μουσαμά, 62 x 50 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη

Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Κωνσταντίνος Ιατράς

(1812, Ζάκυνθος -1888, Ζάκυνθος)

Σπούδασε ζωγραφική αρχικά στη Ζάκυνθο και στη συνέχεια στην Ακαδημία του Αγίου Λουκά, στη Ρώμη. Όταν επέστρεψε στην Ελλάδα δίδαξε και ο ίδιος ζωγραφική, στη Ζάκυνθο, την Κέρκυρα και τη Σμύρνη. Το 1875 έλαβε μέρος στην έκθεση των Ολυμπίων. Άνθρωπος με ποικίλα ενδιαφέροντα, γνώριζε αγγλικά και ιταλικά, έγραφε ποιήματα και αντέγραφε έργα μεγάλων ζωγράφων. Παράλληλα φιλοτεχνούσε υδατογραφίες στις οποίες απεικόνιζε στιγμιότυπα, στάσεις και ενδυμασίες των προσφύγων και των αγωνιστών που κατέφευγαν την εποχή εκείνη στα Επτάνησα από την ηπειρωτική Ελλάδα. Ασχολήθηκε με την προσωπογραφία με μία διάθεση εξιδανίκευσης των μορφών.

Ισαβέλλα Ιατρά, π. 1860-1865,
λάδι σε μουσαμά, 61 x 49,5 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Κωνσταντίνος Ιατράς

*Κερκυραία με τριαντάφυλλο στο κεφάλι και
στάμνα, λάδι σε μουσαμά,
98 x 75,8 εκ.*

Εθνική Πινακοθήκη

-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Διονύσιος Καλλιβωκάς

(1806 Ζάκυνθος -1877 Αθήνα)

Μαθητής του Νικόλαου Καντούνη στη Ζάκυνθο, σπούδασε στη συνέχεια στην Ιταλία, και συγκεκριμένα στην Ακαδημία του Αγίου Λουκά στη Ρώμη και στη Βασιλική Ακαδημία της Φλωρεντίας. Αφού έζησε δώδεκα χρόνια στη Φλωρεντία, επέστρεψε στην ιδιαίτερη πατρίδα του και ασχολήθηκε με τη ζωγραφική εικόνων για εκκλησίες, ενώ επίσης δίδαξε τόσο στη Λευκάδα όσο και στην Ιόνιο Ακαδημία της Κέρκυρας (1858-1864). Το 1867 πήρε μέρος στην Παγκόσμια Έκθεση του Παρισιού με δύο πορτρέτα. Τιμήθηκε με χάλκινο μετάλλιο στην έκθεση των Ολυμπίων του 1870, ενώ σε εκείνη του 1875 εξέθεσε αντίγραφα έργων της Αναγέννησης και του Μπαρόκ και απέσπασε το αργυρό βραβείο.

Εκπρόσωπος της επανησιακής τέχνης, ζωγράφισε τόσο πρωτότυπα έργα όσο και αντίγραφα, ασχολούμενος κυρίως με τις θρησκευτικές σκηνές και την προσωπογραφία. Ακολουθεί σε μεγάλο βαθμό τα ακαδημαϊκά πρότυπα του 18ου αιώνα, ενώ στα πορτρέτα, που ανταποκρίνονται στις προσδοκίες της αστικής πελατείας του, δίνει έμφαση στην ευγένεια των χαρακτηριστικών των εικονιζόμενων.

Προσωπογραφία άνδρα, 1873, λάδι σε μουσαμά, 110 x 83,5 εκ. / Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Διονύσιος Καλλιβωκάς

Προσωπογραφία ανδρόγυνου, 1858, λάδι σε μουσαμά, 48 x 58 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Σπυρίδων Προσαλέντης (1830, Κέρκυρα-1895, Αθήνα)

Γιος του ζωγράφου και γλύπτη Παύλου Προσαλέντη του πρεσβύτερου και πατέρας των ζωγράφων Αιμίλιου και Παύλου Προσαλέντη του νεώτερου. Πήρε τα πρώτα μαθήματα ζωγραφικής στην καλλιτεχνική σχολή που είχε ιδρύσει και διηύθυνε ο πατέρας του στην Κέρκυρα και ολοκλήρωσε τις σπουδές του στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Βενετίας, αποφοιτώντας με το πρώτο βραβείο. Μετά από ένα αρκετά μεγάλο διάστημα παραμονής στη Βενετία επέστρεψε στην Κέρκυρα, ενώ το 1865 διορίστηκε καθηγητής της ζωγραφικής στο Σχολείο των Τεχνών και εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Μετά από ένα σύντομο διάστημα διδασκαλίας παραιτήθηκε και επέστρεψε στη Βενετία, όπου βραβεύτηκε στη Διεθνή Έκθεση της πόλης. Το 1870, με προτροπή του βασιλιά Γεωργίου Α', εγκαταστάθηκε οριστικά στην Αθήνα και ανέλαβε τη διακόσμηση του παρεκκλησίου των παλαιών ανακτόρων, ενώ το 1876, με τη σύσταση δεύτερης έδρας ζωγραφικής στο Σχολείο των Τεχνών, διορίστηκε και πάλι καθηγητής, παραμένοντας στη θέση αυτή ως το θάνατό του.

Κυρίως προσωπογράφος, ασχολήθηκε σε πιο περιορισμένη κλίμακα και με την ηθογραφία. Φιλοτέχνησε τα πορτρέτα διαφόρων προσωπικοτήτων, καθώς και αγωνιστών της Επανάστασης, συνδυάζοντας το ακαδημαϊκό ύφος με τη ρεαλιστική απόδοση, ενώ στις ηθογραφικές του σκηνές είναι εμφανής η επίδραση της ιταλικής του μαθητείας.

Σπυρίδων Προσαλέντης

*Προσωπογραφία Ευφροσύνης,
κόρης Γεωργίου Καρατζά, 1876,*

λάδι σε μουσαμά, 80 x 64 εκ.

*Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου*

Σπυρίδων Προσαλέντης

Προσωπογραφία του αγωνιστή

Παναγιώτη Γιατράκου,

λάδι σε μουσαμά, 93 x 72 εκ.

Προσωπογραφία Σοφοκλή Κ. Οικονόμου,

1879, λάδι σε μουσαμά, 71 x 56 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-

Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Πολυτεχνείο Αθηνών

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΝ

Πολυτεχνείο Αθηνών

**ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ
ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΟΛΥΜΠΙΑ / 1859, 1870, 1875, 1888**

**ΤΟ ΖΑΠΠΕΙΟ ΜΕΓΑΡΟ
1888**

*Ζάππειον, Ἀθήναι.
Palais de l'Exposition Zappion, Athènes.*

Νεοελληνική Τέχνη / Σχολή του Μονάχου

Σύντομη επισκόπηση ιστορικού – κοινωνικού πλαισίου

- Η εξέλιξη της νεοελληνικής τέχνης καθορίστηκε άμεσα από το γεγονός ότι πολλοί καλλιτέχνες με πρώτο τον Θεόδωρο Βρυζάκη – βασικό εκπρόσωπο της ιστορικής ζωγραφικής- μαθήτευσαν στη Βασιλική Βαυαρική Ακαδημία Καλών Τεχνών του Μονάχου. Η επιλογή του ίδιου και στη συνέχεια των Νικηφόρου Λύτρα, Νικόλαου Γύζη και Γεώργιου Ιακωβίδη να φοιτήσουν στην Ακαδημία του Μονάχου –στην οποία ο δεύτερος διέπρεψε και ως καθηγητής- αποτελεί φυσική απόρροια της πολιτικής κατάστασης και του ιδεολογικού κλίματος που διαμορφώθηκε στην Ελλάδα μετά την επανάσταση και τη συγκρότηση του ελληνικού κράτους.
- Με το Πρωτόκολλο της Διάσκεψης του Λονδίνου στις 3 Φεβρουαρίου 1830 οι αντιπρόσωποι των Μεγάλων Δυνάμεων διακήρυξαν την ανεξαρτησία του ελληνικού κράτους. Η τοποθέτηση του Όθωνα του Α΄, υιού του Λουδοβίκου Α΄ της Βαυαρίας, στη θέση του Βασιλέα των Ελλήνων συνέβαλε στην οργάνωση του κρατικού μηχανισμού σύμφωνα με τα βαυαρικά πρότυπα, ενώ στον σχεδιασμό των δημόσιων κτιρίων της νέας πρωτεύουσας υιοθετήθηκε το πρότυπο του κλασικισμού με εξαιρετικά επιτεύγματα στον κεντρικό άξονα Ακαδημία – Πανεπιστήμιο - Βιβλιοθήκη. Η μέριμνα του κράτους για την ανάπτυξη των τεχνών εκδηλώθηκε με την ίδρυση και τη λειτουργία του Βασιλικού Σχολείου των Τεχνών το 1837, το οποίο μετεξελίχθηκε σε αυτόνομη καλλιτεχνική σχολή στις αρχές του 20ού αιώνα. Ξένοι καθηγητές μετακαλούνται για τη διδασκαλία βασικών μαθημάτων και Έλληνες υπότροφοι αποστέλλονται στο Μόναχο για μετεκπαίδευση, μια πορεία που θα κορυφωθεί κατά την περίοδο 1860-1880.

Ιστορική επισκόπηση - τάσεις της νεοελληνικής τέχνης

- Το νεοσύστατο εθνικό κράτος καλείται να προσδιορίσει την πολιτισμική του φυσιογνωμία με άξονα τη διαπλοκή ετερόκλητων καταβολών και επιδράσεων: το αρχαιοελληνικό παρελθόν που διαθλάται παραμορφωτικά μέσα από το κάτοπτρο του ρομαντικού φιλελληνισμού, τη βυζαντινή κληρονομιά και τον λαϊκό πολιτισμό που ανθεί κατά την οθωμανική περίοδο, όλα αυτά σε συνάρτηση με τις προσπάθειες εξευρωπαϊσμού.
- Οι δυνάμεις αυτές συντίθενται –όχι πάντοτε ομαλά- με την ανάγκη συγκρότησης και εμπέδωσης του ιδρυτικού αφηγήματος της εθνογένεσης και της τοπικής ιδιοσυστασίας.
- Καθώς κινούμαστε προς το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα παρατηρείται μία βαθμιαία αστικοποίηση του πληθυσμού και της οικονομίας, εκσυγχρονίζονται οι διοικητικές δομές, ενώ παράλληλα η ‘μεγάλη ιδέα’ της εθνικής ολοκλήρωσης συνεχίζει να προβάλλεται ως το κυριότερο πολιτικό και ιδεολογικό πρόταγμα της εποχής.
- Προς το τέλος της δεκαετίας του 1860, η ηθογραφία τόσο στη λογοτεχνία όσο και στις πλαστικές τέχνες μεταθέτει την έμφαση από το ηρωικό και το μεγαλόσχημο στο ταπεινό περιβάλλον της καθημερινής ζωής, εξωραϊζοντας συχνά τη μνήμη της ελληνικής υπαίθρου για να εξυπηρετήσει τις ανάγκες ενός πληθυσμού που, καθώς αστικοποιείται, αποκόπτεται από το χώρο καταγωγής του, επιθυμεί ωστόσο να διατηρήσει μία ιδεατή σύνδεση μαζί του.

Ιστορική επισκόπηση - τάσεις της νεοελληνικής τέχνης

- Το ακαδημαϊκό πορτρέτο ανθεί προς τα τέλη του 19ου αιώνα επιβεβαιώνοντας την κοινωνική ανέλιξη των εικονιζόμενων προσώπων. Χαρακτηρίζεται από μία τάση εξωστρέφειας ως προς τις συνθήκες του ιδιωτικού βίου που τείνει να αποκατασταθεί διά της παρουσίας στη δημόσια σφαίρα. Οι ακαδημαϊκές προσωπογραφίες του Λύτρα και του Ιακωβίδη διακρίνονται για την αυστηρότητα και το επιβλητικό στήσιμο των μορφών, τη συσσώρευση ρεαλιστικών λεπτομερειών και τον άψογο σχεδιασμό τόσο των ενδυμάτων όσο και των παραπληρωματικών θεμάτων, ενισχύοντας την 'εντύπωση της πραγματικότητας' γύρω από τα ήθη και τις συμπεριφορές των εκπροσώπων της αστικής τάξης.
- Η ανθούσα εμπορικά νεκρή φύση και η ηθογραφία συνθέτουν τον εικονικό τόπο αναφορών και ανακλήσεων μιας ιδεαλιστικής πραγματικότητας στην οποία ενσωματώνονται ρεαλιστικά στοιχεία προς το τέλος της περιόδου. Η νεκρή φύση αποτελεί άλλωστε ένα προνομιακό θέμα με σταθερή ζήτηση που επιτρέπει συχνά στους καλλιτέχνες να πειραματιστούν με πιο ελεύθερες φόρμες.
- Εντούτοις, η ακαδημαϊκή έκφραση παραμένει μία ισχυρή ανάγκη αναπαράστασης σε όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα, ενώ ο ρεαλισμός φτάνει στην Ελλάδα 'με ακαδημαϊκό ένδυμα'[\[1\]](#), καθώς διατηρεί ασφαλή ερείσματα στην προσδοκία της αστικής τάξης να εντάξει εαυτήν στην εξύμνηση 'της ιστορικής συνέχειας του ελληνικού πολιτισμού' και την αδιάρρηκτη σχέση του άστεως με την υπαίθρο χώρα.

[\[1\]](#) Μαρίνα Λαμπράκη – Πλάκα, 'Τέχνη και Ιδεολογία στη Νεότερη Ελλάδα', *Εθνική Πινακοθήκη 100 χρόνια. Τέσσερις αιώνες Ελληνικής Ζωγραφικής*, Εθνική Πινακοθήκη και Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου, Αθήνα 2001, σ. 41

Νικηφόρος Λύτρας (1832, Πύργος Τήνου-1904, Αθήνα)

Σπούδασε ζωγραφική στο Σχολείο των Τεχνών (1850-1856), με δασκάλους τους αδελφούς Φίλιππο και Γεώργιο Μαργαρίτη, το μοναχό Αγαθάγγελο Τριανταφύλλου, τον Raffaello Ceccoli και τον Λουδοβίκο Θείρσιο, τον οποίο μάλιστα βοήθησε στην αγιογράφιση της Ρωσικής Εκκλησίας στην Αθήνα (1853-1855). Το 1860 και αφού δίδαξε δύο χρόνια (1856-1858) Στοιχειώδη Γραφική στο Σχολείο των Τεχνών, έφυγε για το Μόναχο, όπου, με υποτροφία της ελληνικής κυβέρνησης αρχικά και την υποστήριξη του βαρόνου Σίμωνα Σίνα στη συνέχεια, ολοκλήρωσε τις σπουδές του στην Ακαδημία Καλών Τεχνών, με βασικότερο δάσκαλο τον Karl von Piloty. Το 1865 επέστρεψε στην Αθήνα και τον επόμενο χρόνο διορίστηκε καθηγητής ζωγραφικής στο Πολυτεχνείο, παραμένοντας στη θέση αυτή μέχρι το θάνατό του. Υπήρξε στενός φίλος του Νικολάου Γύζη, με τον οποίο επισκέφθηκε τη Μικρά Ασία το 1873, το Μόναχο το 1874, παραμένοντας ως το 1875, και το Παρίσι το 1876, ενώ το 1879 ταξίδεψε στην Αίγυπτο.

Το 1855, ενώ ήταν ακόμη φοιτητής, έλαβε μέρος στην Παγκόσμια Έκθεση του Παρισιού, στην οποία συμμετείχε επίσης το 1867, το 1878, το 1889 και το 1900, κερδίζοντας στις δύο τελευταίες το χάλκινο μετάλλιο, ενώ το 1873 έλαβε μέρος στην Παγκόσμια Έκθεση της Βιέννης. Παράλληλα ανέπτυξε πλούσια δραστηριότητα και στην Ελλάδα, συμμετέχοντας το 1881 στην έκθεση της Οικίας Μελά, το 1888 στην Πανελλήνια του Ζαπείου, το 1896 στην έκθεση που οργανώθηκε στο πλαίσιο των Ολυμπιακών Αγώνων, σε εκθέσεις του Παρνασσού κ.ά. Μετά το θάνατό του έργα του παρουσιάστηκαν σε διάφορες διοργανώσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Το 1933 εξάλλου, η Σχολή Καλών Τεχνών οργάνωσε μεγάλη αναδρομική παρουσίαση του έργου του.

Ο Νικηφόρος Λύτρας υπήρξε από τους βασικότερους εκπροσώπους της Σχολής του Μονάχου, θεωρείται δε πατέρας της νεοελληνικής ζωγραφικής. Αν και είχε γνωρίσει τον ιμπρεσιονισμό, παρέμεινε πιστός στην ακαδημαϊκή παράδοση και ασχολήθηκε με όλες σχεδόν τις θεματογραφικές περιοχές: προσωπογραφίες, νεκρές φύσεις, ιστορικές σκηνές και μυθολογικά θέματα. Το σημαντικότερο όμως μέρος του έργου του αποτέλεσαν οι ηθογραφικές παραστάσεις, τις οποίες εκείνος ουσιαστικά εισήγαγε στην ελληνική ζωγραφική και περιλαμβάνουν σκηνές από την ελληνική επαρχία και τον αστικό χώρο, την ελληνική οικογένεια και τον κόσμο του παιδιού, αλλά και θέματα από την Ανατολή. Ανανεωτής θεωρείται και στον τομέα της προσωπογραφίας, όπου είναι εμφανής η προσπάθεια ψυχολογικής διεύθυνσης στην προσωπικότητα του εικονιζόμενου. Εξαιρετικά σημαντική υπήρξε επίσης η διδακτική του προσφορά, επηρεάζοντας αποφασιστικά τις επόμενες γενιές με τη σαραντάχρονη σχεδόν διδασκαλία του στο Σχολείο των Τεχνών, στη διάρκεια της οποίας κατέβαλε μεγάλες προσπάθειες για την αναβάθμιση των σπουδών και την αναδιοργάνωση του καλλιτεχνικού τμήματος.

Νικηφόρος Λύτρας

*Ο απαγχονισμός του πατριάρχη Γρηγορίου Ε' (λεπτομέρεια), 1864, λάδι σε μουσαμά, 123x150 εκ.
Παλαιά συλλογή Ανακτόρων*

Νικηφόρος Λύτρας

Αντιγόνη και Πολυνείκης, 1865, Λάδι σε μουσαμά, 109 x 157 εκ., Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Karl Theodor von Piloty (1826-1886)

Ο Θάνατος του Wallenstein (1855)

Νικηφόρος Λύτρας *Γυμνό*, π. 1867-1870, λάδι σε μουσαμά, 86 x 118 εκ., Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

*Προσωπογραφία Γεωργίου Προβελέγγιου, 1867,
λάδι σε μουσαμά, 120 x 81,5 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου*

Νικηφόρος Λύτρας

*Αυτοπροσωπογραφία, 1867,
λάδι σε μουσαμά, 53,5 x 43,5 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου*

Νικηφόρος Λύτρας

Προσωπογραφία κυρίας Σερπιέρη, 1869,
λάδι σε μουσαμά, 248 x 148 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

*Η πυρπόληση
της τουρκικής ναυαρχίδας από τον Κανάρη
1872, λάδι σε μουσαμά, 143x109 εκ.
Πινακοθήκη Ε. Αβέρωφ, Μέτσοβο*

Νικηφόρος Λύτρας

Επιστροφή από το πανηγύρι, π. 1870,
λάδι σε μουσαμά, 100 x 66 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Peter von Hess

Έλληνες χωρικοί, 1838

Gustave Courbet, *Η επιστροφή των χωρικών από την εμποροπανήγυρη στο Flagey, 1850-55*, λάδι σε μουσαμά, 208,5 x 275 εκ.,
Musée des Beaux-Arts et d'archéologie de Besançon, Besançon, Γαλλία

Νικηφόρος Λύτρας *Τα κάλαντα*, 1872-73, λάδι σε μουσαμά, 59x90 εκ., Ιδιωτική συλλογή

ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ

Η συστηματική ενασχόλησή του Νικηφόρου Λύτρα με την ηθογραφία συνέβαλε αποφασιστικά στην προοδευτική επιβολή της, αν και αρχικά προκαλούσε τις —έντονες κάποιες φορές— αντιδράσεις των συντηρητικών, οι οποίοι αντιμετώπιζαν τα θέματά της με περιφρόνηση, απαξιώνοντάς τα ως κατώτερα σε σχέση με εκείνα της «μεγάλης ζωγραφικής» των ιστορικών και φιλολογικών θεμάτων. Οι ηθογραφικές συνθέσεις με τον αφηγηματικό, χαριτωμένο και ψυχαγωγικό τους χαρακτήρα, τη φυσικότητα και τη ζωντάνια τους, την απεικόνιση του καθημερινού ιδιωτικού βίου, την εξιδανικευμένη όψη των πραγμάτων έγιναν ιδιαίτερα αγαπητές στην προτίμηση του κοινού, ικανοποιώντας τον ορίζοντα προσδοκίας μιας κοινωνίας που, παρά τον αστικό προσανατολισμό της, δεν είχε αποκόψει πλήρως τους δεσμούς της από τον παραδοσιακό της πολιτισμό, και νοσταλγικά ξαναγύριζε στις ρίζες και στις παραδόσεις της. Στην μεγάλη επιτυχία της ηθογραφίας συνέτειναν αποφασιστικά και οι θετικές πολιτικές και οικονομικές συνθήκες, συνθήκες σχετικής ηρεμίας και ανάκαμψης που επικράτησαν στην ελληνική κοινωνία από τα μέσα της δεκαετίας του 1860, αλλά και οι λαογραφικές μελέτες του Νικόλαου Πολίτη.

Η καθημερινότητα του λαού, τα ήθη και τα έθιμα του αποτελούσαν κατά πολλούς «εθνικήν έμπνευσιν», «σπουδαίαν διδακτικήν ύλην», ένα ανεκμετάλλευτο «μεταλλείον» πρωτότυπων νέων θεμάτων που σε μικρό χρονικό διάστημα θα μπορούσε να οδηγήσει στη δημιουργία «αληθούς ελληνικής τέχνης» και εθνικής σχολής. Για τους συντηρητικούς πάντα, ακόμη και μέχρι την τελευταία δεκαετία του αιώνα, η ηθογραφία όπως και το τοπίο και η νεκρή φύση, δεν έπαψαν να χαρακτηρίζονται δευτερεύοντα ζωγραφικά είδη που εξαντλούνταν στη δουλική μίμηση της πραγματικότητας, στερούμενα κάθε ίχνους ιδεαλισμού και υψηλών ηθικών μηνυμάτων.

Νικηφόρος Λύτρας

Η κλεμμένη, 1873, λάδι σε μουσαμά, 128x183 εκ., Συλλογή Γιάννη Περδίου

Νικηφόρος Λύτρας

Χορός στα Μέγαρα
ή *Χορός στο ύπαιθρο*
Λάδι σε μουσαμά, 65x54 εκ.
Συλλογή Εθνικής Τράπεζας

Νικηφόρος Λύτρας

Κορίτσι που πλένει τα ρούχα στο ποτάμι
λάδι σε μουσαμά επικολλημένο σε ξύλο, 32,5x19 εκ.
Ιδιωτική συλλογή

Νικηφόρος Λύτρας

Το φίλημα, 1878

Λάδι σε μουσαμά, 79 x 69 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-

Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Ο Λύτρας αξιολογούνταν ως ο «εθνικότερος» ζωγράφος, αφού στα έργα του— «ρωπογραφίαί κοινής υποθέσεως»— επικεντρωνόταν στη μελέτη και την απεικόνιση των απλών ανθρώπων του λαού, στα ήθη και στα έθιμά του, εικόνες «ζεστασιάς και οικειότητας» σ' ένα ήσυχο και αρμονικό περιβάλλον, που όριζαν το μικρόκοσμο της καθημερινότητας, εικόνες που δεν τις διέκρινε «η δύναμις της εκφράσεως και ο ζωηρός χαρακτηρισμός της χυδαίας και αγροίκου εκφάνσεως του λαού, αλλ' η ποιητική μάλλον και ειδυλλιακή αντίληψις της παραστάσεως». Ο Γεώργιος Βιζυηνός εκτιμούσε την ιδιαίτερη ικανότητά του να καθιστά κάθε πίνακά του «ειδύλλιον χαρακτηριστικόν γνησίου ελληνικού βίου», ο Εμμανουήλ Ροΐδης εξήρε τις συνθέσεις του, αναγνωρίζοντάς του ότι ήταν ο μοναδικός ζωγράφος «ο κατορθώσας να εκμιζήση και να οικειοποιηθή την ουσίαν του παρ' ημίν λαϊκού τύπου», ενώ ανώνυμος συντάκτης της *Εφημερίδος* τον χαρακτήριζε ως τον κατεξοχήν «ελληνοκαλλιτέχνην», ο οποίος είχε την ικανότητα να περιβάλει με καλλιτεχνική μορφή και τις πιο ελάχιστες και τυχαίες στιγμές του ιδιωτικού βίου. Σύμφωνα με τον ίδιο τον Λύτρα, ο ζωγράφος όφειλε να επιδίδεται στην ηθογραφία που αναλογούσε στον τόπο του και να δημιουργεί έργα «που συγκινούν τον λαόν, τον διασκεδάζουν ή τον διδάσκουν». Οι τιμές στο πρόσωπό του δεν αφορούσαν μόνο τον δεξιοτέχνη ζωγράφο και τον αφοσιωμένο δάσκαλο, αλλά και τον «Έλληνα» καλλιτέχνη. Έλληνα όχι μόνο για τη θεματογραφία των έργων του, αλλά πολύ περισσότερο για τη γενικότερη προσφορά του στην ελληνική τέχνη, αφού είχε επιλέξει να εγκατασταθεί, να εργασθεί και να διδάξει στην Αθήνα, μέσα σ' ένα καθόλα αντικαλλιτεχνικό περιβάλλον, απορρίπτοντας—όπως εμφατικά τονιζόταν— ένα λαμπρό μέλλον στην Ευρώπη.

Νικηφόρος Λύτρας

Ανατολίτης,
παστέλ σε ξύλο, 21 x 16 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Ζείμπέκης

μετά το 1873, λάδι σε ξύλο, 23 x 16 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-

Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Αραπάκι, μετά το 1873, λάδι σε μουσαμά, 39 x 22 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-

Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Αναμονή

π. 1895 -1900, λάδι σε μουσαμά, 68 x 50 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-

Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας *Ο κακός εγγονός*, 1879, λάδι σε μουσαμά, 68x98 εκ., Ιδιωτική συλλογή

Νικηφόρος Λύτρας

Το αυγό του Πάσχα, 1882,
λάδι σε μουσαμά, 56,5x47,5 εκ.
Συλλογή Ιερού Ιδρύματος
Ευαγγελιστρίας Τήνου

Νικηφόρος Λύτρας

Χωρική στο ποτάμι

Λάδι σε ξύλο, 43 x 30 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-

Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Το ψαριανό μοιρολόι, πριν το 1888, λάδι σε μουσαμά, 97 x 140 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Η σύζυγος του καλλιτέχνη
π. 1885, λάδι σε μουσαμά, 34 x 27 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Λύσανδρος Καυταντζόγλου

π. 1886, λάδι σε μουσαμά, 190 x 124 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-

Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Προσωπογραφία άνδρα
π. 1885-1890, λάδι σε μουσαμά, 96 x 76 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Μιχαήλ Βόδας Σούτζος

π. 1890, λάδι σε μουσαμά. 55 x 45 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-

Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Προσωπογραφία κυρίας Σαρόγλου, 1891, λάδι σε μουσαμά, 152 x 69 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Όθωνας και Αμαλία, 1892 και 1893, λάδι σε μουσαμά, 300x123 εκ. (το κάθε έργο)
Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία

Νικηφόρος Λύτρας

Προσωπογραφία Μαρίας Λ. Χαριλάου, π. 1895-1900,
λάδι σε μουσαμά, 155 x 78 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Παιδί που στρίβει τσιγάρο
1894, λάδι σε ξύλο, 22 x 18 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Παιδί που καπνίζει

1894, λάδι σε ξύλο, 23 x 18 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-

Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Γαλατάς σε ώρα ανάπαυσης
1895, λάδι σε μουσαμά, 53 x 37 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Ναυτικός που καπνίζει

π. 1894-95,

λάδι σε μουσαμά, 40 x 34 εκ.

Εθνική Πινακοθήκη-

Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

*Κρεμμύδια, μαϊντανός και καπάκι, λάδι σε μουσαμά, 35 x 48 εκ.,
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου*

Νικηφόρος Λύτρας

Εσωτερικό σπιτιού, 1879,
λάδι σε μουσαμά, 59 x 49 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Άνθη επιταφίου, 1901,
λάδι σε μουσαμά
80 x 51 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-
Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

Νικηφόρος Λύτρας

Θυμίαμα στον τάφο, 1902, λάδι σε ξύλο, 33 x 40 εκ.
Εθνική Πινακοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου

